

Zpráva o šetření ve věci ochrany jmění a participačních práv Aleše

Na veřejného ochránce práv se obrátila paní B., bytem xxxx, jež je mateřskou babičkou nezletilého Aleše (nar. yyyy). Po smrti své dcery, matky Aleše, se domáhala svěřením Aleše do své péče. Po projednání věci u soudu však svůj návrh vzala zpět. Aktuálně si stěžuje na přístup Úřadu městské části Praha 10 (dále také „OSPOD“). Vznese podezření, že Alešův otec nevhodně zachází s majetkem, který Aleš zdědil po matce, a že Alešovi stále neuhradil dlužné výživné. Rovněž je přesvědčena, že vnuk chce být svěřen do její péče, pouze čeká na dovršení věku 12 let, aby se mohl vyjádřit v rámci soudního řízení.

Z pověření veřejného ochránce práv JUDr. Stanislava Křečka, který na mě přenesl některé oblasti své působnosti,¹ mj. i oblast ochrany práv dětí, jsem se šetření ujala já.

V rámci šetření jsem se zaměřila na postup OSPOD při:

- ochraně Alešova jmění,
- dodržování participačních práv Aleše.

A. Shrnutí závěrů

Po provedení šetření jsem dospěla k těmto závěrům:

- OSPOD **pochybil**, když nebyl dostatečně aktivní při ochraně Alešova jmění, včetně výkonu Alešova opatrovnictví v exekučním řízení, když se věcně nevyjádřil k návrhu otce na zastavení exekuce, skutečnosti tvrzené paní B. věcně prošetřil téměř až za pět měsíců od jejich oznámení a nepůsobil na otce, aby učinil účelné kroky ke splacení dlužného výživného (část C.1);
- OSPOD **nepochybil** při dodržování participačních práv Aleše v souvislosti s úpravou jeho péče (část C.2.1.1);
- OSPOD **pochybil**, nebyl dostatečně aktivní při prošetření upozornění na nedostatky v péči otce z července 2020 (část C.2.1.2);
- OSPOD **pochybil**, když paní B. neinformoval o tom, že může podat návrh na svěřením Aleše do své péče i předtím, než Alešovi bude 12 let (část C.2.1.2);
- OSPOD **pochybil** při dodržování participačních práv Aleše v souvislosti s výkonem kolizního opatrovnictví Aleše v řízeních souvisejících se správou jeho jmění, když na toto téma s Alešem nikdy nehovořil (část C.2.3).

B. Skutková zjištění

Aleš po rozvodu manželství rodičů vyrůstal v péči matky, otec se se synem vídal a podle rozhodnutí soudu (schválená dohoda rodičů) měl přispívat na synovo výživné. Výživné otec řádně nehradil, proto jej Aleš v zastoupení matky vymáhal exekučně.

V červenci 2018 Alešova matka zemřela. Péči o Aleše převzal otec, který hned na konci července 2018 podal návrh na úplné zastavení exekuce související s dlužným výživným. V dubnu 2019 požádal o částečné zastavení exekuce. O návrzích rozhodl soud v říjnu 2019,

1 Podle § 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

když od data úmrtí Alešovy matky zastavil exekuci na běžné výživné. Exekuci na dlužné výživné ve výši 154 883 Kč bez příslušenství ponechal a na návrh otce rozhodl, že otec má dlužné výživné zaplatit na Alešův bankovní účet, který mu otec pro tyto účely zřídil. Ze spisové dokumentace OSPOD je zřejmé, že v červenci 2018 soudní exekutor pozastavil otci kvůli dlužnému výživnému řidičské oprávnění a otci nařídil exekuci srážkami ze mzdy. K 8. červenci 2020 (poslední dostupné informace ve spisu OSPOD) i přesto činila výše nedoplatku na dlužném výživném bezmála 80 000 Kč.

OSPOD začal s rodinou spolupracovat v říjnu 2018 po postoupení spisové dokumentace. Vystupoval jako kolizní opatrovník Aleše v soudních řízeních o svěření Aleše do pěstounské péče paní B., o zastavení exekuce (na výživné od otce) a o schválení právního jednání otce spočívajícího v neodmítnutí dědictví po zemřelé matce a nahrazení soupisu pozůstalosti prohlášením zákonného zástupce nezletilého dědice. Soudních jednání se pracovnice OSPOD vždy účastnily osobně. Před soudními jednáními navštěvovaly Aleše v domácnosti otce, na OSPOD jednaly s otcem či paní B.

C. Právní hodnocení

C.1 Ochrana jmění

Úkolem orgánu sociálně-právní ochrany dětí je mimo jiné ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění.²

Povinností OSPOD je vyhodnotit každé podání, ve kterém ho někdo upozorní na porušování povinností nebo zneužívání práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti,³ ověřit ho a případně přijmout přiměřená opatření.

Rodiče mají povinnost a právo pečovat o jmění dítěte, především je jako řádní hospodáři spravovat. S peněžními prostředky, o kterých lze předpokládat, že nebudou zapotřebí k úhradě výdajů souvisejících s majetkem dítěte, musí bezpečně nakládat.⁴

Byl-li OSPOD jmenován kolizním opatrovníkem⁵ dítěte pro exekuční řízení, v jehož rámci je dítě oprávněným (tedy osobou vymáhající svůj dluh), je OSPOD oprávněn činit za dítě veškeré kroky, které mohou přispět vymožení dlužné částky.

Ze spisové dokumentace OSPOD vyplývá, že OSPOD již od postoupení spisu věděl, že Aleš bude zřejmě dědit po zemřelé matce byt v městě Z. V lednu 2019 OSPOD kontaktovala paní B., mimo jiné sdílela své obavy z toho, jak otec hospodaří/bude hospodařit s Alešovým dědictvím – bytem po matce, jejími úsporami, životním pojištěním a stavebním spořením. Paní B. OSPOD také upozornila, že vůči otci je vedena exekuce na dlužné výživné.

Na začátku února 2019 OSPOD provedl pohovor s Alešem, otcem a zaslal soudu vyjádření pro účely řízení o změně péče (návrh babičky na svěření Aleše do její pěstounské péče). Protokol z jednání s otcem obsahuje informaci o tom, že byt, který Aleš po matce zdědil, je prázdný, otec v něm hradí elektřinu a nájemné (?) a otec jej má v plánu pronajmout do Alešovy plnoletosti. U soudního řízení týkajícího se změny péče otec sdělil, že postupně

2 Viz § 1 odst. 1 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

3 Viz § 7 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

4 Viz § 896 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

5 Ve smyslu § 17 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

splácí dluh na výživném a že by byl schopen v relativně krátké době celý dluh uhradit, k tomu účelu Alešovi zřídit bankovní účet a celou záležitost „pořešit s exekutorem“. V návaznosti na to vzala paní B. zpět svůj návrh na svěření Aleše do své péče.

Na konci března 2019 kontaktovala OSPOD opět paní B. Sdělila, že otec Alešovi stále nezřídil bankovní účet, na který by složil dluh na výživném. Vyjádřila také své obavy z toho, jak bude probíhat dědické řízení. Měla strach, aby Aleš dostal vše, na co má právo.

V polovině dubna 2019 OSPOD provedl ohlášené místní šetření v domácnosti otce, kdy od otce zjistil, že ten již Alešovi zřídil bankovní účet, dluh na výživném řeší s exekutorem a „*jakmile společně zjistí výši dluhu, celou částku zašle na účet nezletilého (Aleše).*“

V červnu 2019 soud jmenoval OSPOD kolizním opatrovníkem Aleše k zastupování v exekučním řízení týkajícím se dlužného a běžného výživného.⁶

V září 2019 soud vyzval OSPOD, aby se vyjádřil k návrhům otce: 1. na úplné zastavení exekuce pro dlužné výživné ve výši 144 200 Kč a běžné výživné ve výši 3 500 Kč měsíčně od 1. ledna 2018, 2. částečné zastavení téže exekuce a 3. možnost uhrazení zbytku výživného namísto na účet exekutora přímo na bankovní účet Aleše, který mu otec pro tyto účely zřídil.

V říjnu 2019 OSPOD předvolal otce a zjistil, že otec stále nezná výši dlužného výživného, proto ještě žádné peníze synovi na účet nepřevodl, účet již ale zřídil. Stále je mu strháváno běžné i dlužné výživné, měsíčně zhruba 7 000 až 9 000 Kč. Přes právního zástupce se neúspěšně snažil kontaktovat exekutora. S Alešem OSPOD o věci nehovořil. Dané informace OSPOD sdělil soudu a závěrem svého vyjádření uvedl jen: „*Z našeho pohledu je v zájmu nezletilého, aby byla tato záležitost v co nejkratším možném termínu rozhodnuta.*“ Soud na konci října 2019 rozhodl o částečném zastavení exekuce. Pokračuje exekuce dlužného výživného do úmrtí matky Aleše, u dlužného výživného po tomto datu byla exekuce zastavena. Podle rozhodnutí soudu má být částka, kterou exekutor vymůže, vyplacena přímo na účet Aleše.

V dalším kontaktu s rodinou byl OSPOD v únoru 2020, kdy provedl ohlášené místní šetření v domácnosti otce. O dlužném výživném ani jiných majetkových poměrech Aleše OSPOD s otcem ani Alešem nehovořil.

V červenci 2020 kontaktovala OSPOD paní B., která mimo jiné sdělila, že by si přála zjistit „*majetkové poměry Aleše (životní pojištění, exekuční příkaz na výživné, stavební spoření po dceři – pozn. matce Aleše, vlastnictví bytu po dceři, pronájem za byt)*“. Dožadovala se rovněž zjištění čísla bankovního účtu Aleše. Uvedla, že vnuk si stěžuje na to, že nemůže navštěvovat žádné mimoškolní aktivity a z finančních důvodů mu otec nepořídil dioptrické brýle.

Paní B. OSPOD kontaktovala opět na začátku srpna 2020, kdy OSPOD sdělila, že zjistila, že otec pronajímá Alešův byt, který zdědil po matce, ale od ledna 2020 neplatí družstvu poplatky související s bytem. Nesouhlasila také s tím, že otec nespořídí Alešovi na stavebním spoření a neplatí za něj životní pojištění. Údajně také utrácí peníze za pronájem Alešova bytu. Dle záznamu z telefonického hovoru OSPOD paní B. sdělil, že OSPOD „*řeší situaci*“

6 Soud jmenoval OSPOD kolizním opatrovníkem znovu rovněž v dubnu 2020, byť ze spisové dokumentace OSPOD není patné, z jakého důvodu tak učinil podruhé.

dítěte komplexně, zabývá se především celkovou péčí o dítě, ale že bude s otcem finanční situace probrána". OSPOD odkázal paní B. na bezplatné právní poradenství.

OSPOD kontaktoval otce telefonicky na konci srpna 2020. OSPOD domluvil návštěvu otce a Aleše na OSPOD „zhruba na konec září“. Na konci září 2020 se otec z návštěvy OSPOD omluvil z pracovních důvodů, OSPOD se s ním domluvil, že ho bude kontaktovat „v průběhu října 2020“. Dne 7. října 2020 se OSPOD telefonicky domluvil s otcem, že šetření v domácnosti OSPOD provede „po ukončení nouzového stavu“. Záznamy o telefonických hovorech neobsahují žádné další informace.

Pohovor OSPOD s otcem a Alešem proběhl až v prosinci 2020. Zdůrazňuji, že tomu předcházelo zahájení mého šetření, a zejména ohlášení policie a přestupkové komise Úřadu městské části Praha 10 o incidentu, ke kterému mělo dojít v domácnosti Aleše (rozepře mezi Alešovým otcem a zletilým synem jeho manželky). Během zásahu policie v domácnosti byl otec i jeho manželka v podnapilém stavu. Během prošetřování incidentu vyplynulo, že Alešův otec údajně svou manželku pravidelně fyzicky napadá⁷ a vzájemně se hádají (zejména kvůli finanční situaci a dluhům Alešova otce⁸), čemuž mohou být přítomny děti.⁹ OSPOD s otcem projednal konflikt, u kterého zasahovala policie, otec sdělil, jaký je jeho příjem, jeho náklady na bydlení a jaká částka mu je měsíčně exekučně strhávána ze mzdy. Otec rovněž souhlasil s tím, že OSPOD kontaktuje bytové družstvo, ve kterém má Aleš byt a prověří případné „majetkové poměry bytu“. V protokolu z jednání je dále uvedeno: „Otcí bylo poskytnuto sociálně-právní poradenství, podpora a pomoc. Otec byl poučen o své rodičovské odpovědnosti a o tom, jaká jsou jeho práva a povinnosti. Otec byl poučen o dobré správě majetku u nezletilých dětí. Rodiče mají povinnost a právo pečovat o jmění dítěte a spravovat ho jako řádní hospodáři.“ Podrobněji není poučení rozebráno. Sociální pracovnice k tomu telefonicky sdělila, že s otcem nehovořila o bankovním účtu ani případném jednání s exekutorem.

S ohledem na shora uvedené mám za to, že OSPOD nedostál svých povinností kolizního opatrovníka a orgánu majícího mimo jiné za úkol i dohlížet na ochranu jmění dítěte, když se věcně nevyjádřil k návrhu otce na zastavení exekuce. Považuji za zcela nedostatečné, že OSPOD informoval soud pouze o skutečnostech, které je soud schopen získat sám výsledkem otce či z jeho písemných podání. OSPOD sice apeloval na soud, aby rozhodl rychle, nicméně rychlému rozhodnutí by zejména pomohlo to, kdyby se OSPOD i věcně vyjádřil, což bohužel neudělal

Je zřejmé, že paní B. obavy o hospodaření s Alešovým majetkem vyslovila na OSPOD celkem čtyřikrát – dvakrát na počátku roku 2019 a pak dvakrát v létě 2020. V roce 2019 **OSPOD přiměřeně reagoval**. Navštívil rodinu, hovořil s otcem o tématu a ověřoval, zda otec Alešovi zřídil bankovní účet. Zajímal se i o to, jak nakládá s nejpodstatnější položkou Alešova dědictví – bytem po matce. **Rozdílně však musím hodnotit činnost OSPOD v roce 2020. Mám za to, že OSPOD byl v daném období nečinný, když skutečnosti tvrzené paní B. věcně prošetřil až téměř za pět měsíců.** Jsem si vědoma dílčích omezení,

⁷ Jeho manželka však dané nikdy nehlásila na policii a nepřeje si věc dál řešit. Agresivní chování Alešova otce potvrdila také zletilá dcera manželky Alešova otce.

⁸ Dané vyplývá z vyjádření manželky Alešova otce během prošetřování incidentu v domácnosti ze dne 13. října 2020.

⁹ Aleš a nezletilá vnučka, kterou má v péči manželka Alešova otce.

kteřá do činnosti OSPOD vnáší vládní opatření související s aktuální epidemiologickou situací. **Mám však za to, že nic nebránilo tomu, aby OSPOD situaci s otcem projednal alespoň telefonicky, a to již v průběhu léta 2020, případně našel vhodný termín pro osobní pohovor na OSPOD.** V dané situaci naopak nepovažuji za nutné provádět šetření v domácnosti, které OSPOD plánoval a s odkazem na nouzový stav je odkládal. Ve finále pohovor jak s otcem, tak Alešem proběhl na půdě OSPOD, a to v době nouzového stavu a výrazně horší epidemiologické situace.

OSPOD rovněž věděl o existenci nemalého dluhu, který má otec vůči synovi na výživném. Již od února 2019 má Aleš zřízen bankovní účet, ale otec na něj zatím dlužnou částku neuhradil, byť to deklaroval. **Není zřejmé, že by OSPOD jako orgán dohlízející mimo jiné na ochranu jmění dítěte,¹⁰ a zejména kolizní opatrovník Aleše v exekučním řízení opakovaně a důrazněji působil na otce, aby učinil účelné kroky ke splacení dlužného výživného.** OSPOD se spokojil s opakovanými tvrzeními otce, že by rád dlužné výživné synovi jednorázově splatil, nezná však aktuální výši dluhu, není schopen si ji zjistit a dílčí části dlužného výživného jsou mu postupně strhávány nařízenými srážkami ze mzdy. Samotný OSPOD rovněž aktuální výše dluhu nezajímala. OSPOD se přitom jako kolizní opatrovník Aleše v exekučním řízení mohl obrátit na exekutora a zjistit, jaká část exekuční částky již byla vymožena a zda je z ní již umořován dluh či zatím jen náklady exekuce.¹¹ **Zdůrazňuji, že OSPOD v exekučním řízení vystupuje jako (jediný) zástupce oprávněného, tedy plně může s řízením disponovat.¹²** OSPOD je tak účastníkem exekučního řízení, má právo podávat za Aleše návrhy, řešit věc s exekutorem či nahlížet do exekučního spisu.¹³ OSPOD ze své pozice rovněž může dohlédnout na exekutora, zda Alešovi (oprávněnému) postupně vyplácí vyměřené částečné plnění.¹⁴ Mám za to, že by bylo jednoznačně v zájmu Aleše, pokud by OSPOD svou aktivitou přispěl k vymožení dlužného výživného a jeho uložení na Alešův bankovní účet. Stejně tak platí, že dlužník může dlužnou částku splácet/splatit i vedle nařízených srážek z platu/mzdy.¹⁵ Nic tedy nebrání tomu, aby OSPOD

10 Ve smyslu § 1 odst. 1 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

11 V exekučním řízení se hradí nejen jistina, ale i její příslušenství, tj. úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním (viz § 513 občanského zákoníku). Zároveň platí (viz § 1932 občanského zákoníku), že „*má-li dlužník plnit na jistinu, úroky a náklady spojené s uplatněním pohledávky, započte se plnění nejprve na náklady již určené, pak na úroky z prodlení, poté na úroky a nakonec na jistinu, ledaže dlužník projeví při plnění jinou vůli*“. Zjednodušeně se tak dá uvést, že byť otec (dlužník) exekuci splácí, reálně je Alešovo dlužné výživné vymáháno až jako poslední v pořadí.

12 OSPOD má tak právo podávat návrhy, řešit věc s exekutorem či nahlížet do spisu exekutora.

13 Viz 37 odst. 1 a § 94 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

14 Viz § 46 odst. 4 exekučního řádu, který uvádí: „*Peněžitá plnění na vymáhanou povinnost se hradí exekutorovi nebo oprávněnému. Nedohodnou-li se exekutor a oprávněný jinak, exekutor po uplynutí lhůty podle odstavce 6 zajistí po odpočtu nákladů exekuce výplatu celé vyměřené pohledávky oprávněnému do 30 dnů od doby, kdy peněžitá plnění obdržel. Vyměřené částečné plnění exekutor vyplatí oprávněnému, nedohodl-li se s ním jinak, ve stejné lhůtě v případě, kdy toto nevyplacené částečné plnění převyšuje částku 1 000 Kč. Za vyměřené plnění se považuje plnění získané provedením exekuce některým ze způsobů podle § 59 odst. 1, provedením exekuce podle odstavce 6 nebo hrazené na vymáhanou povinnost od uplynutí lhůty podle odstavce 6 a vydání exekučního příkazu do provedení exekuce podle tohoto exekučního příkazu.*“

15 O zohlednění si následně může žádat formou částečného zastavení exekuce.

otce podpořil v rozhodnutí, že dlužnou částku uhradí jednorázově na bankovní účet Aleše.¹⁶

Podle mého názoru nemá klíčová pracovnice OSPOD také povědomí o tom, co všechno Aleš zdědil po matce a jak s tím otec nakládá. Dané nezjišťovala ani poté, co paní B. opakovaně na OSPOD vyjádřila obavu ohledně hospodaření otce s Alešovým dědictvím po matce. Otec sice je zákonným zástupcem Aleše, a je tak jeho právem a povinností o majetek syna pečovat do doby jeho plnoletosti. Příjmy z Alešova majetku může otec používat k výživě Aleše, v případě schválení soudem také k výživě vlastní.¹⁷ Považovala bych však za vhodné, aby v případě podezření sdělovaných OSPOD třetími osobami, OSPOD zjišťoval, jaký majetek dítě vlastní a jak s ním rodič nakládá, zda příjmy z majetku dítěte nejsou zneužívány, případně zda by nebylo vhodné, aby na správu jmění dítěte dohlížel opatrovník pro správu jmění.

Dospěla jsem rovněž k závěru, že by OSPOD měl zvážit, zda u soudu neiniciovat řízení o jmenování opatrovníka pro správu Alešova jmění.¹⁸ A to s ohledem na opakovaná podezření na problémy se správou Alešova jmění, skutečnost, že Alešův majetek i výše dlužného výživného nejsou zanedbatelné, a zjištění, že finanční situace rodiny a otcovy dluhy jsou rovněž důvodem četných hádek (a údajně i fyzického napadání) mezi ním a jeho manželkou. Otec jakožto Alešův dlužník je rovněž jednoznačně ve střetu zájmů, kdy lze mít podezření, zda s Alešovým majetkem a příjmy z něj nakládá jako řádný hospodář.

Pro úplnost dodávám, že námítky paní B. ohledně neplacení stavebního spoření a životního pojištění nepovažuji za opodstatněné. Je na rozhodnutí otce, jestli synovi bude dále spořit či ho připojistí. Na nakládání otce s penězi, které Alešovi uspořila za života matka na stavebním spoření, by měl dohlížet soud.¹⁹ OSPOD by však měl reagovat, pokud obdrží oznámení, že by nevhodné hospodaření otce s majetkem syna mělo mít vliv na nevyužívání organizovaných mimoškolních aktivit, nemožnost chodit na obědy ve škole či nepořízení dioptrických brýlí (pokud je Aleš skutečně potřebuje). Zjistila jsem, že situaci ohledně obědů a kroužků OSPOD řešil. Ze spisové dokumentace OSPOD naopak nevyplývá, že by s otcem či Alešem jakkoliv probíral potřebu pořízení dioptrických brýlí.

Dospěla jsem proto k závěru, že OSPOD pochybil, když nebyl dostatečně aktivní při ochraně Alešova jmění, včetně výkonu Alešova opatrovnictví v exekučním řízení.

C.2 Participační práva

OSPOD musí při své činnosti brát v úvahu i názor dítěte, a to v závislosti na jeho věku, stupni rozumového vývoje a schopnosti vlastní názor formulovat.²⁰ Dítě má právo na informace od orgánu sociálně-právní ochrany dětí o všech závažných věcech, které se

16 Dané by mohlo mít sekundárně vliv na rychlejší zastavení exekučního řízení, s čímž souvisí také snížení nákladů exekuce a zmírnění dopadu exekuce (zejména souvisejících nákladů – resp. příslušenství jistiny) na rodinný rozpočet.

17 Viz § 900 občanského zákoníku.

18 Viz § 948 a násl. občanského zákoníku.

19 Viz § 898 občanského zákoníku a § 466 písm. k) zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

20 Viz § 8 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

ho týkají, jestliže je schopno s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost posoudit dosah a význam rozhodnutí vyplývajících, mimo jiné, ze soudního řízení.²¹

Povinností OSPOD je vyhodnotit každé podání, ve kterém ho někdo upozorní na porušování povinností nebo zneužívání práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti,²² ověřit ho a případně přijmout přiměřená opatření.

OSPOD započal s rodinou spolupráci v době, kdy bylo Alešovi 9 let. Dnes je mu 11 let. Ze spisové dokumentace OSPOD nevyplývá, že by existovala nějaká skutečnost, která by komunikaci OSPOD s Alešem vylučovala či omezovala. Mám tedy za to, že Alešova rozumová a volní vyspělost odpovídá přiměřeně jeho věku.

C.2.1 Řízení o úpravě péče

C.2.1.1 Do června 2020

Ze spisové dokumentace je zřejmé, že OSPOD před každým soudním jednáním s Alešem hovořil a zjišťoval jeho aktuální poměry. Co se týká úpravy péče o něj, mám za to, že k danému tématu se mohl Aleš dostatečně vyjádřit i že jeho vyjádření OSPOD vhodně zprostředkoval soudu. Pracovnice OSPOD rovněž osobně hovořila s Alešem poté, co paní B. uvedla, že vnuk si přeje žít s ní. Z pohovorů s Alešem však vyplynulo, že Aleš je v domácnosti otce spokojen, s babičkou (paní B.) se pravidelně stýká a nic na tom nechce měnit.

Dospěla jsem k závěru, že OSPOD nepochybil při dodržování participačních práv Aleše v souvislosti s úpravou jeho péče v období do června 2020.

C.2.1.2 Od července 2020

V červenci 2020 OSPOD kontaktovala paní B., která OSPOD mimo jiné sdělila, že Aleš by měl zájem s ní trávit více času, že si stěžuje na nezájem ze strany otce a jeho rodiny, cítí se odstrčený, v domácnosti otce jsou dennodenně hádky a řev a pravděpodobně mají dospělé osoby problém s alkoholem. V srpnu 2020 pak paní B. OSPOD sdělila, že „*bude příští rok podávat k soudu návrh na svěření Aleše do pěstounské péče*“. Ze spisové dokumentace OSPOD vyplývá, že OSPOD paní B. přislíbil, že tento návrh s Alešem probere. K dotazu pověřená sociální pracovnice OSPOD uvedla, že paní B. se zřejmě upíná k věku 12 let, a tedy zákonné možnosti Aleše se vyjádřit v rámci soudního řízení. Potvrdila, že s paní B. nehovořila o tom, že daná věková hranice je překročitelná.

Jak je podrobněji popsáno v části C.1 této zprávy, OSPOD s Alešem hovořil až v prosinci 2020, kdy Aleš sdělil, že „*se má vlastně všude dobře, ... dospělé osoby v domácnosti se občas hádají*“. V záznamu OSPOD o jednání k případné změně péče je uvedeno: „*S nezl. Alešem bylo hovořeno také o maternální babičce, paní B. Na to odpověděl, že babička bude podávat v příštím roce návrh k soudu. Nezl. Aleš sdělil, že došlo ke shodě s babičkou B.*“ OSPOD s touto informací zatím nikterak nenaložil, dle telefonického vyjádření sociální pracovnice nepovažuje za nutné iniciovat soudní řízení.

21 Viz § 8 odst. 3 zákona o sociálně-právní ochraně dětí a v souladu s participačními právy dítěte garantovanými v čl. 12 odst. 1 a 2 Úmluvy o právech dítěte, sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.

22 Viz § 7 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Mám za to, že OSPOD byl v daném období nečinný, když prošetřil tvrzené skutečnosti o Alešově nespokojenosti v domácnosti otce až téměř za pět měsíců. Jsem si vědoma omezení, která do činnosti OSPOD vnáší opatření vlády související s aktuální epidemiologickou situací a prodlužováním nouzového stavu. Mám však za to, že za bezmála pět měsíců mohl OSPOD najít možnost, jak se s Alešem spojit, aby ověřil tvrzení paní B.

Zároveň jsem si vědoma, že paní B. dosud nepodala nový návrh na svěřeni Aleše do své péče, a OSPOD tak zatím nevystupuje jako kolizní opatrovník chlapce pro dané řízení. Nicméně pokládám za nesprávné, že OSPOD paní B. nepoučil o tom, že i dítě mladší 12 let má právo se vyjádřit ke skutečnostem a soudním řízením, která se ho přímo dotýkají. OSPOD měl paní B. poučit, že může požádat o svěřeni vnuka do péče i předtím, než dovrší dvanáctého roku věku.

Dospěla jsem k závěru, že OSPOD pochybil, když byl nečinný při prošetření upozornění na nedostatky v péči otce z července 2020. OSPOD rovněž nesplnil svou poradenskou povinnost, když paní B. neinformoval o tom, že může podat návrh na svěřeni Aleše do své péče i předtím, než Alešovi bude 12 let.

C.2.2 Řízení související se správou Alešova jmění

Zbýlá řízení se týkala majetkových záležitostí (exekuce dlužného výživného a dílčí úkony v rámci dědického řízení). Ze spisové dokumentace OSPOD nevyplývá, že by OSPOD s Alešem na toto téma někdy hovořil.

Jsem si vědoma toho, že z pohledu dítěte jsou daná řízení nepřehledná a jednotlivé úkony špatně pochopitelné. Mám však za to, že OSPOD měl s Alešem i na toto téma alespoň v základních bodech a jednoduše hovořit. Domnívám se, že ho OSPOD měl informovat, že po matce může zdědit/zdědit majetek, co to pro něj znamená, jak a kdo bude s majetkem dál hospodařit. Aleš by rovněž měl vědět, že být se o něj otec teď stará a on je v jeho péči zřejmě spokojen, v minulosti matce nepřispíval na jeho výživu a že tyto dlužné peníze po smrti matky náležejí jemu. Mám za to, že dítě i v Alešově věku by mělo mít alespoň základní informaci, že vlastní nějaký majetek či že mu někdo dluží peníze. OSPOD nemůže spoléhat, že dítě s těmito informacemi seznámí rodič, který je nepopíratelně ve střetu zájmů.

Dospěla jsem k závěru, že OSPOD pochybil při dodržování participačních práv Aleše v souvislosti s výkonem kolizního opatrovnictví Aleše v řízeních souvisejících se správou jeho jmění.

C.2.3 Vyjádření OSPOD jako kolizního opatrovníka

Pro úplnost dodávám, že OSPOD by ve svých vyjádřeních pro soud měl nejenom shrnout zjištěné informace a sdělení, ale rovněž zaujmout k návrhu věcně postoj, který bude zohledňovat všechny zjištěné skutečnosti, a to zejména s ohledem na nejlepší zájem dítěte. Dané ve většině vyjádření OSPOD pro soud chybí.

D. Informace o dalším postupu

Úřad městské části Praha 10 pochybil, když nebyl dostatečně aktivní při ochraně Alešova jmění (včetně výkonu Alešova opatrovnictví v exekučním řízení), když nebyl dostatečně aktivní při prošetření upozornění na nedostatky v péči otce z července 2020, v souvislosti

s výkonem kolizního opatrovnictví Aleše v řízeních souvisejících se správou jeho jmění a tím, že nedostál své poradenské povinnosti vůči paní B.

Zprávu zasílám tajemnici Úřadu městské části Praha 10 JUDr. Janě Hatalové, MBA, a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěným pochybením a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatelku a starostku městské části Praha 10 Renatu Chmelovou.

Brno 9. února 2020

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)